

Imatges i Símbols: Relacions Afectives i de Gènere

2013/2014

Codi: 102583

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2502443 Psicologia	OT	4	1

Professor de contacte

Nom: Aurora Leal García

Correu electrònic: Aurora.Leal@uab.cat

Utilització d'idiomes

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Algun grup íntegre en anglès: No

Algun grup íntegre en català: Sí

Algun grup íntegre en espanyol: No

Prerequisits

Tot i que l'assignatura s'imparteix en Català, s'ofereixen facilitats diverses a nivell verbal (també documents en Castellà) per les persones que tenen dificultats en comprendre el Català.

Objectius

L'estudi de les diferents formes d'interpretació i producció dels sistemes simbòlics de la nostra cultura ens permeten conèixer aspectes importants de les representacions mentals i també d'aspectes funcionals de l'individu, la qual cosa constitueix una eina important de diagnòstic i intervenció d'ordre psicològic i pedagògic.

Objectius:

A - Estudi de les representacions mentals expressades a través de diferents sistemes de simbolització: temes d'ordre cognitiu, i en especial d'ordre socio-afectiu i de gènere.

B - Estudi de l'evolució i la construcció d'alguns sistemes de símbols i signes de la nostra cultura (construcció dels significats del llenguatge, dels objectes, de les imatges gràfiques (dibuix), audiovisuals, etc.) per part de la població infantil i adulta. Mecanismes psicològics i funcionals d'elaboració i d'interpretació d'aquests sistemes simbòlics.

C - Utilització dels estudis anteriorment esmentats com a instrument d'anàlisi psicològica i psicopedagògica de les conductes de simbolització en diversos temes en general i en particular en els esmentats temes d'ordre socio-afectiu i de gènere.

D - Aportació d'enfocaments psicopedagògics conseqüents, d'utilitat en tasques de diagnòstic i reeducació específica.

Competències

Psicologia

- Analitzar i interpretar els resultats de l'avaluació.
- Comunicar-se eficaçment, fent ús dels mitjans apropiats (orals, escrits o audiovisuals), tenint en compte la diversitat i tots aquells elements que puguin facilitar o dificultar la comunicació.
- Fer revisions sistemàtiques a partir de la consulta de les diferents fonts documentals en psicologia per a recollir, ordenar i classificar dades i materials de recerca
- Identificar i descriure els processos i les etapes del desenvolupament psicològic al llarg del cicle vital.

- Interactuar, mitjançant un treball en equip efectiu, amb els altres professionals implicats.
- Reconèixer la dimensió social de l'ésser humà, considerant els factors històrics i socioculturals que intervenen en la configuració psicològica humana.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar diferents pràctiques de socialització: construccions socioafectives i de relació entre diferents grups d'edat, cultura i gènere.
2. Contrastar diferents fonts documentals.
3. Descriure els processos i les etapes del desenvolupament individual i dels grups familiars.
4. Identificar conceptes i processos psicosocials que mostren la dimensió social i cultural del comportament.
5. Identificar els elements que condicionen la comunicació i l'organització de les tasques.
6. Mostrar una disposició oberta i una actitud favorable a la cooperació.
7. Reconèixer els conceptes teòrics fonamentals en els textos.
8. Relacionar les dades amb l'enfocament teòric adoptat que permeti articular les dades obtingudes amb la intervenció que s'ha de dur a terme.
9. Seleccionar i utilitzar els recursos comunicacionals adequats segons les característiques i les competències de les persones destinatàries tenint en compte l'edat i la identificació cultural.
10. Seleccionar les dades rellevants per a l'avaluació d'un cas considerant el transcurs vital i el context d'intervenció.

Continguts

A: Representació, simbolització, arbitrarietat i convencionalitat en diferents sistemes simbòlics de la nostra cultura. La Semiótica i La Psicologia. L'individu: Representació mental i diferents formes de simbolització.

B: Representació i llenguatge natural:

1. L'origen simbòlic de les primeres formes de comunicació i de les primeres paraules i enunciats.
2. La construcció dels significats. Errors i significacions. Representacions implícites.
3. Les metàfores del llenguatge. Representacions implícites d'ordre social i/o afectiu.

C: Representació i simbolització amb objectes i accions.

1. El joc simbòlic. El significat dels objectes.

D: Representació i imatge.

1. Interpretació de fotografies, il·lustracions gràfiques, còmics.
2. Interpretació de pel·lícules, televisió. La influència sobre la població espectadora.
3. temes socio-afectius i de gènere.

E: Representació i expressió gràfica figurativa:

1. El dibuix infantil: L'espai, les persones i els objectes. El temps. El moviment.
2. Les representacions socio-afectives i de gènere.
3. El dibuix i el text en la comprensió i en l'expressió de conceptes d'ordre socioafectiu i de gènere..

F: Representació i expressió escrita:

1. L'escriptura infantil: aspectes icònics i arbitraris. La simbolització gràfica de la parla i de les idees.
2. Mecanismes funcionals que intervenen en la construcció del sistema escrit.

G: De forma transversal, en tots els temes: Aspectes funcionals. Diferents aproximacions teòriques sobre les representacions, els models mentals i organitzadors. Aplicació a temes d'ordre socioafectiu i de gènere.

Metodologia

A partir de materials que mostren diferents sistemes i conductes de simbolització facilitats per la professora, s'analitzaran les diferents formes de comprendre i d'interpretar les esmentades conductes. S'estudiaran els principals conceptes teòrics que expliquen la construcció simbòlica y representacional de l'individu i també les implicacions psicològiques i pedagògiques corresponents.

L'alumnat es posarà en situació d'observar i analitzar per si mateix les interpretacions i/o produccions de diferents sistemes de simbolització per part de persones de diferents edats.

L'alumnat, en petits grups, realitzarà alguns estudis de camp, sobre alguns dels temes del programa, basant-se en la metodologia i les exposicions portades a terme a les classes per la professora.

Síntesi:

Classes magistrals

Discussió sobre l'anàlisi de diferents sistemes de simbolització.

Tutories per aclarir dubtes i seguiment d'activitats.

Activitats autònomes: lectures, treball de camp

En aquesta assignatura s'ofereix la possibilitat de cursar unes pràctiques de camp (projecte Shere Rom) en un context d'intervenció socio-educativa real. Els estudiants que optin per realitzar aquestes pràctiques hauran d'assistir durant 12 setmanes (1 hora setmanal) al centre educatiu adjudicat, i on treballaran directament amb un grup de nens de diferents edats resolent activitats de forma col.laborativa. Les dades que es recullin d'aquesta experiència permetran realitzar l'evidència d'aprenentatge 2.

ACTIVITAT DIRIGIDA - 24%

ACTIVITAT SUPERVISADA - 13.33%

ACTIVITAT AUTÒNOMA - 62,6%

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes teòriques i seminaris. Classes magistrals, pràctiques a l'aula, presencials	36	1,44	1, 3, 4
Tipus: Supervisades			
Tutories en grups petits	20	0,8	8, 10
Tipus: Autònomes			
Lectura i comentari de texts. Elaboració d'un treball de camp	94	3,76	1, 3, 4, 8, 10

Avaluació

EVIDENCIES D'APRENTATGE:

1) comentari d'un text: Selecció de les idees principals i possibles relacions amb d'altres conceptes relatius als sistemes de simbolització estudiats.

Autoria: individual.

pes: 30%

Format de presentació: Escrit.

Via de presentació: virtual i/o presencial.

Lliurament: setmana 12 d'avaluació

2) Elaboració d'un treball de camp: Introducció teòrica. Exposició dels objectius i metodologia emprades. Elaboració del treball de camp mitjançant l'anàlisi de les formes de simbolització obtingudes de la mostra emprada. Conclusions.

Autoria: treball en grup.

pes: 40%

Format de presentació: Escrit.

Via de presentació: Presencial

Lliurament: setmana 18 d'avaluació.

3) Presentació oral del treball de camp

Autoria: en grup

Pes: 30%

Format de presentació: oral

Via de presentació: Presencial. A classe

les presentacions tindran lloc durant les dues darreres setmanes de classe. Setmanes 16 i 17.

Es condició indispensable per aprovar l'assignatura la realització i avaluació de l'activitat 2 (40%) (Elaboració de projecte i treball de camp) més una de les altres dues activitats. (30%)

La no presentació o no realització de l'activitat 1 (comentari de text, 30%) o de l'activitat 3 (presentació pública del treball de camp, 30%) comportarà la possibilitat d'una reavaluació compensant les dues activitats que no han estat realitzades o bé que el seu rendiment no hagi estat satisfactori.

Aquesta reavaluació es podrà portar a terme durant la setmana 19 del calendari.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Elaboració d'un treball de camp (en grup) Lliurament escrit	Treball de camp 40%. Lliurament escrit	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10
Lectura i comentari d'un text (individual) Lliurament escrit	30% presentació escrita individual	0	0	4, 8
Presentació oral del treball de camp (en grup)	30% presencial	0	0	5, 6

Bibliografia

Textos que tracten sobre les representacions mentals. Permeten conèixer els mecanismes representacionals mitjançant els quals els subjectes comprenen un fenomen o un tipus de representació simbòlica.

Belinchon M. Riviere A, Igoa J.M. (1992) *Psicología del Lenguaje. Investigación y teoría*. Ed. Trotta.

Johnson Laird, P.M. (1988) *La representación mental del significado*. A: "Revista Internacional de Ciencias Sociales. Unesco. 115; 49-65.

Moreno M, Sastre G., Bovet, M. y Leal A.: "Conocimiento y Cambio". Ed. Paidós. Barcelona 1998.

Moreno Marimón M. *De las estructuras a los modelos organizadores*. A: "Cuadernos de Pedagogía" N° 244 / Febrero

Perner "Comprender la mente representacional". Barcelona. Paidós 1994.

Textos que tracten sobre els sistemes de simbolització: els símbols i els signes.

Eco U. "Signo" Labor . 1988.

Leal A. "Construcción de sistemas simbólicos. La lengua escrita como creación" Ed. Gedisa. Barcelona 1987.

D'altres:

Eco U. *Tratado de Semiótica General*. Ed. Lumen. 1977.

Ullmann S. *Semántica. Introducción a la ciencia del significado*. Ed. Aguilar. 1980

Tractat sobre joc simbòlic i exposició de treballs experimentals que permeten entendre els aspectes representacionals que són a la base del joc simbòlic:

Elkonin D. B.: "Psicología del Juego". Aprendizaje, Visor. Madrid 1980

Piaget J. *La formación del símbolo en el niño*.

Textos que permeten conèixer i interpretar els mecanismes representacionals d'elaboració del dibuix infantil, i valorar la seva evolució.

Bombi A.S. y Pinto G. (1993) "Los colores de la amistad". Madrid. Visor.

Eisner E. W. *El arte y la creación de la mente. El papel de las artes visuales en la transformación de la conciencia*. Paidós. 2004.

Fortuny J. *El dibujo como expresión del pensamiento*. A: M. Moreno.(Coord.) "Ciencia Aprendizaje y Comunicación". Ed. Laia. Barcelona 1988.

Gardner H. *Educación artística y desarrollo humano*. Paidós. 1994.

Leal A. (1998) *Lenguajes para sentir y pensar*. A. "Cuadernos de Pedagogía". N° 271 / Julio Agosto.

Leal A. *Simbolización gráfica, medio de expresión e instrumento de pensamiento*. A: "Infancia y Aprendizaje" 2006. 29 (2) pp. 203-218.

Widlöcher D. : "Los dibujos de los niños". Barcelona. Herder 1978.

D'altres:

Rev: *Bulletin de Psychologie: La communication par images*. 386 XLI 1987-1988. 13-16

Rev. *Communications: Apprendre des médias*. N° 33. 1981.

Textos que aborden els codis de la imatge, útils per entendre les interpretacions que la població infantil porta a

terme sobre diversos tipus d'imatge:

Aumont J. y Marie M. Análisis del film. Paidós. 1993.

Berger J. y Mohr. Otra manera de contar. Ed. Mestizo. 1998.

Borrego C. (1997) Narraciones televisivas y modelos ideológicos de socialización. A: Cultura y Educación 5, 45-68.

Dubios Ph. El acto fotográfico. De la representación a la recepción. 1994Paidós.

García Galera. Mª C. Televisión, violencia e infancia. Gedisa. 2002.

Greenfield M. P. "El niño y los medios de comunicación" Ed. Morata. Madrid. 1985

Gubern R. "El lenguaje de los comics" Rd. Península. 1982.

Leal A. (2002) Narraciones audiovisuales y representaciones infantiles: los roles masculino y femenino. A "Cultura y Educación" 14 (3) , 313-326.

Leal A. (2003) Mirar y pensar desde la cultura de género. A: "Anuari de Psicologia" vol 34. 279-290.

Torres E. y Conde E. (1994) Medios audiovisuales y desarrollo social. A: Mª José Rodrigo (ed.) "Contexto y Desarrollo Social". Ed. Síntesis. Madrid.

Zunzunegui S. (1989) "Pensar la imagen". Cátedra. UPV Madrid.

Textos que tracten sobre els mecanismes de producció de sistemes gràfics de simbolització bàsics pels aprenentatges escolars.

Garton A. Y Pratt C. (1991) "Aprendizaje y proceso de alfabetización" Paidós.

Leal A. "Construcción de sistemas simbólicos. La lengua escrita como creación" Ed. Gedisa. Barcelona 1987.

Olson D. El mundo sobre el papel. El impacto de la escritura en la estructura del conocimiento. Gedisa. 1998.

Sastre G.: Las escrituras aritméticas. A: "Enciclopedia Práctica de Pedagogía". Ed. Planeta. Vol II. Barcelona 1988.

Sellarés R. Bassedas M.: La construcción de sistemas numéricos en la historia y en los niños. A: "La Pedagogía Operatoria" (M. Moreno, coord.) Barcelona. Laia 1989.

Textos que tracten el llenguatge des d'una perspectiva de la construcció dels significats per part del subjecte. Tanmateix són d'utilitat per treballar els aspectes representacionals implicats en el llenguatge.

Lakoff G. and Johnson M. "Metáforas de la vida cotidiana". Madrid Cátedra. 1986

Leal, A.(1974) Lenguaje, Acción y Conocimiento en diferentes medios socio culturales. A: "Anuari de Psicologia" 2; 49-85.

Oleron "El niño y la adquisición del lenguaje". Morata 1985.

Moreno M, Sastre G., Bovet, M. y Leal A.: "Conocimiento y Cambio". Ed. Paidós. Barcelona 1998.

Worf B.L. Lenguaje, pensamiento y realidad. Barral Editores. 1971.